

Έθιμα της πρωτομαγιάς

Κατσομπενάκη Ευδοξία , Ντούρμα Παναγιώτα , Φουριέζου Αφροδίτη

Εορτασμός της Πρωτομαγιάς

Ο εορτασμός της Πρωτομαγιάς συνδέεται με την ανθρώπινη χαρά για την άνοιξη και τη βλάστηση. Απότοκο των δοξασιών αυτών είναι το μαγιάτικο στεφάνι που φτιάχνεται από διάφορα άνθη και καρπούς και κρεμιέται στην πόρτα των σπιτιών. Το μάζεμα των λουλουδιών για το πρωτομαγιάτικο στεφάνι ενισχύει στη σημερινή εποχή τις σχέσεις του ανθρώπου με τη φύση, από την οποία οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν απομακρυνθεί λόγω του τρόπου ζωής των σύγχρονων πόλεων.

Έθιμα στην Μικρά Ασία:

Στα μέρη της Μικράς Ασίας, σε κάθε στεφάνι έβαζαν, εκτός από λουλούδια, ένα σκόρδο για τη βασκανία, ένα αγκάθι για τον εχθρό κι ένα στάχυι για την καλή σοδειά. Το μαγιάτικο στεφάνι στόλιζε τις πόρτες των σπιτιών ως του Αϊ – Γιαννιού του Θεριστή και τότε, το καίγανε στις φωτιές του αγίου.

Έθιμα στα Δωδεκάνησα:

Στα Δωδεκάνησα, μαζεύουν ένα λουλούδι που το λένε «ανοιχτομάτη» και πιστεύουν πως, όποιος το έχει, είναι πάντα γερός και τυχερός.

Το αμίλητο νερό της Πρωτομαγιάς:

Σε νησιά του Αιγαίου την Πρωτομαγιά, τα κορίτσια σηκώνονταν την αυγή και έπαιρναν μαζί τους τα λουλούδια, που είχαν μαζέψει από την παραμονή και πήγαιναν στα πηγάδια να φέρουν το «αμίλητο νερό» (αμίλητο γιατί το

κουβαλούσαν χωρίς να μιλούν). Όταν το έφερναν στο σπίτι, πλένονταν όλοι με αυτό.

Η Πρωτομαγιά των αγροτών:

Οι αγρότες φτιάχνουν το Μάη τους με πρασινάδες, καρπούς, σκόρδο για τη βασκανία και αγκάθι για τον εχθρό.

Στις περιοχές της Σμύρνης, την παραμονή της Πρωτομαγιάς, οι αγρότες πήγαιναν στην εξοχή, για να κόψουν ο,τιδήποτε είχε καρπό: σιτάρι, κριθάρι, σκόρδα, κρεμμύδια, κλαδιά συκιάς με τα σύκα, κλαδιά αμυγδαλιάς με τα αμύγδαλα, κλαδιά ροδιάς με τα ρόδια.

Στην Αγιάσο της Λέσβου, φτιάχνουν στεφάνια από όλα τα λουλούδια και βάζουν μέσα «δαιμοναριά», άγριο χόρτο με πλατιά φύλλα και κίτρινα λουλούδια, για να δαιμονίζονται οι γαμπροί.

Στη Σέριφο, από το βράδυ της παραμονής, κρεμούν στην πόρτα ένα στεφάνι από λουλούδια τσουκνίδες, κριθάρι και σκόρδο.

Το Μαγιόξυλο:

Σε χωριά της Κέρκυρας, οι κάτοικοι περιφέρουν έναν κορμό κυπαρισσιού, σκεπασμένο με κίτρινες μαργαρίτες που γύρω του έχει ένα στεφάνι με χλωρά κλαδιά.

Με το μαγιόξυλο αυτό, οι νέοι εργάτες, ντυμένοι με κάτασπρα παντελόνια, πουκάμισα και κόκκινα μαντήλια στο λαιμό, βγαίνουν στους δρόμους τραγουδώντας το Μάη.

Το πήδημα της φωτιάς:

Νέοι και γυναίκες μεγάλης ηλικίας μαζεύονται την παραμονή της Πρωτομαγιάς, μόλις δύσει ο ήλιος, και ανάβουν φωτιές με ξερά κλαδιά που έχουν συγκεντρώσει αρκετές μέρες πριν. Όσο η φωτιά είναι αναμμένη, οι γυναίκες χορεύουν κυκλικούς χορούς γύρω από τη φωτιά και τραγουδούν παραδοσιακά τραγούδια για την Πρωτομαγιά.

Τα νέα παιδιά, αφού βρέξουν τα μαλλιά και τα ρούχα τους, πηδούν πάνω από τις φωτιές σαν μία συμβολική πράξη που αποσκοπεί στο να διώξει τον χειμώνα και την αρρώστια. Στην συνέχεια, όλοι παίρνουν έναν δαυλό από φωτιά και την πηγαίνουν στο σπίτι τους, για να φύγουν όλα τα κακά.

Το έθιμο της πιπεριάς

Από τα χαράματα της Πρωτομαγιάς, ντύνουν έναν άνθρωπο του χωριού «πιπεριά».

Του βάζουν σε όλο το σώμα του φτέρες, τόσες πολλές, που τον σκεπάζουν ολόκληρο. Του κρεμάνε ένα κουδούνι και αυτός είναι ο «πιπεριάς». Ακολουθεί ένας άλλος συγχωριανός, που βαστάει ένα τσαπί, ακουμπισμένο στην πλάτη του.

Αυτός είναι ο «γεωργός». Πίσω τους ακολουθεί μια μεγάλη ομάδα. Μπροστά ο «πιπεριάς» με το «γεωργό» και πίσω οι άλλοι, γυρίζουν από σπίτι σε σπίτι σε όλο το χωριό και τραγουδάνε:

Το τραγούδι της πιπεριάς
«Πιπεριά γλυκιά ροδιά γλήγορα στον Αη-Λια κι Αη-Λιάς στον ουρανό για να βρέξει θιος νερό για τα στάρια, για τα κθάρια για τ' φτωχού τα παρασπόρια κάθε στάχυ και πινάκι και χειρόβολο δεμάτι Γούρνες γούρνες το κρασί αυλάκια αυλάκια το νερό κι ο γιωργός με το τσαπί να στουμών' καλά τη γη».

Μόλις λένε το τραγούδι, ο νοικοκύρης του σπιτιού τούς ραντίζει με νερό. Ο «γεωργός» τότε με το τσαπί βαραίει δύο τσαπιές στο χώμα έξω από το σπίτι. Ο νοικοκύρης ύστερα τους φιλεύει και φεύγουν. Με τα χρήματα που μαζεύουν κάνουν γλέντι το μεσημέρι στην πλατεία του χωριού και μαζεύονται όλοι οι χωριανοί, για να φάνε και να πιούνε. Στις Ροβιές, ο «πιπεριάς» φοράει κι αδιάβροχο, γιατί τον καταβρέχουν με τις μάνικες. Εκτός από φτέρες, τον σκεπάζουν με στάρια, κριθάρια και κλωνάρια

από φοινικιές. Του φοράνε πολλά κουδούνια και το σχοινί που τα δένουν είναι αρκετά μακρύ, για να τον τραβάνε όσοι τον ακολουθούν. Το τραγούδι που τραγουδούν είναι:

Το τραγούδι της πιπεριάς στις Ροβίες
"Πιπεριά πιπεριά πιπεριά στον Αη-Λια και ο Αη-Λιάς στον Ουρανό για να ρίξ' ο θιός νερό για τα στάρια, για κθάρια του θεού τα παραγάδια κι ο Ψαρός με το τσαπί να χαλάει την αυλή»

Στην Ιστιαία «πιπεριά» ντύνεται μια γυναίκα λυγερόκορμη.

Τα Ξόρκια της Πρωτομαγιάς

Ενήλικες και παιδιά, για να προστατεύονται όλο το χρόνο από τα φίδια, την Πρωτομαγιά δεν μπαίνουν για δουλειές στα χωράφια και ευκαιρίας δοθείσας λένε το ξόρκι εναντίον των φιδιών:

“Σήμερα Πρωτομαγιά
Βγαίνουν τα φίδια απ’ τη φωλιά
Ούτε ήλιος να τα δει
Ούτε μπροστά μου να φανεί”

Μάγια

Δοξασίες σχετικές με τα μάγια, εξαιτίας της παρετυμολογίας του ονόματός του μήνα, συνδέονται στην παράδοση του λαού με τον Μάιο και τη βλαπτική του ιδιότητα. Αυτό οφείλεται στο ότι κατά τα ρωμαϊκά χρόνια τελούνταν γιορτές προς τιμήν των νεκρών. Ήταν ο μήνας των νεκρών και οι θνητοί δεν έπρεπε να τους προσβάλλουν. Σε πολλά μέρη δε γίνονται γάμοι το μήνα Μάιο.

Παλιότερα, που η πίστη διατηρούσε στοιχεία δεισιδαιμονίας, μία από τις κουλούρες της Μεγάλης Πέμπτης φυλαγόταν στο εικονοστάσι, για να καταναλωθεί την Πρωτομαγιά και να προστατεύονται τα μέλη της οικογένειας

από τα μάγια.

Πολλοί πιστεύουν ακόμη και σήμερα ότι ο Μάιος είναι ο μήνας που πιάνουν τα μάγια και οι μάγισσες. Πιστεύουν ότι τη νύχτα της Πρωτομαγιάς, μπορούν να κλέψουν τη σοδειά, όπως το γάλα των ζώων τους.

Το πρωτομαγιάτικο στεφάνι.

Υπάρχουν και άλλα πολλά έθιμα της Πρωτομαγιάς που γιορτάζονται σε διάφορα μέρη της Ελλάδας: το Μαγιόπουλο, το οποίο ονομάζουν ακόμα Φουσκοδένδρι ή Ζαφείρη, γιορτάζεται στην Ήπειρο και στη Θεσσαλία, το έθιμο του Κλήδωνα (είδος λουλουδιού) στο δήμο Κόζιακα κ.λπ.